

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 8

22 februari 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers.

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

De Beginselverklaring

„Nou men heeft — dacht ik — in het verleden getracht met behulp van die beginsel-verklaring de gemeenschappelijke beginselen van alle humanisten vast te leggen.

En ik ben er van overtuigd dat men nooit zoiets vinden kan. In de eerste plaats omdat de mensen die er beginselen op na houden toch allemaal verschillend zullen zijn, en bovendien zijn er mensen die helemaal geen beginselen willen aanvaarden en die worden dan op deze wijze uitgesloten.”

Vraag: *U bent één van die laatsten. Dat is uw enige beginsel: er geen beginselen op na houden?*

„Nou, ik vind het eigenlijk niet helemaal juist om dit als een beginsel aan te duiden...”

Commentaar: Aldus de heer G. H. Faddegón, een Amsterdams lid van het Humanistisch Verbond. Zoals de heer Spigt veertien dagen geleden in deze uitzending heeft uiteengezet, heeft het HB van het HV een commissie ingesteld, die het zal adviseren over een nieuwe beginselverklaring. Dat advies zal — op welke wijze dan ook — verwerkt worden in een voorstel, dat voorgelegd zal worden aan het congres. De instantie overigens, die ook op vernieuwing heeft aangedrongen.

Wanneer het advies van de commissie gereed is, zullen we daar zeker aandacht aan besteden, maar het kan ook geen kwaad, lijkt ons, wanneer ook nu reeds zoveel mogelijk mensen over deze zaak meedenken, leden en niet-leden van het HV.

Principiële bezwaren tegen elke beginsel-verklaring — hoe dan ook geformuleerd — heeft de heer Faddegón. In een brief die gepubliceerd is in het nummer van 14 februari van Mens en Wereld — een uitgave van het HV — schrijft hij o.a. dat wat hem betreft iedere soort humanist welkom is in het HV, maar dat hij zelf van mening is dat „het humanisme pas daar begint, waar alle principes worden verworpen.” En om zijn positie duidelijk te maken citeert hij een parabel van Multatuli:

„In Samojedie — ik weet niet of het land zo heet, maar dat is een leemte in de taal die we moeten aanvullen — in Samojedie is het de gewoonte zich van top tot teen te besmeren met ranzige traan. Een jonge Samojed verzuimde

dit. Hij besmeerde zich volstrekt niet. Noch met traan, noch met wat anders.

„Ge volgt de zeden niet, zei een Samojedisch

Artikel 2 en 3 van de Statuten van het Humanistisch Verbond luiden:

beginsel

De humanistische levensovertuiging wordt gekenmerkt door het pogen om leven en wereld te verstaan met een beroep op menselijke vermogens en zonder uit te gaan van bijzondere openbaring. Bij alle schakering die binnen deze overtuiging mogelijk is, worden daarbij de volgende grondslagen erkend:

1. Het humanisme acht een waardebeseft dat niet naar willekeur kan worden gewijzigd, wezenlijk voor de mens.
2. Het humanisme eist de voortdurende bereidheid zich in denken en doen redelijk te verantwoorden.
3. Het humanisme eerbiedigt de mens als enkeling en als lid van de samenleving in zijn menselijke waarde.
4. Het humanisme erkent dat de mens deel heeft aan natuurlijke, maatschappelijke en kosmische verbanden.
5. Het humanisme stelt vrijheid en gerechtigheid als eis voor het persoonlijk en maatschappelijk leven.

Het humanisme vraagt om beleving en verwezenlijking van zijn beginselen in de praktijk van het leven.

doel

1. Het Humanistisch Verbond wil allen verenigen die het bovenomschreven humanisme aanvaarden.
2. Het beoogt de verdieping, uitbreiding en verdediging van de humanistische levensovertuiging.
3. Het streeft er naar een geestelijk centrum te vormen voor hen die niet godsdienstig zijn.

wijsgeer. Ge hebt geen zeden. Ge zijt zedeloos. Dit was heel juist gezegd.

Het spreekt vanzelf dat de jonge zedeloze Samojeed mishandeld werd. Hij ving meer robben dan elk ander, maar 't baatte hem niet. Men nam hem zijn robben af, gaf ze aan Samojeeden die behoorlijk naar traan stonken en hem liet men verhongeren.

Maar het werd nog erger.

De jonge Samojeed, na enige tijd te hebben voortgeleefd in de onbesmeerde staat begon eindelijk zich te wassen met eau-de-cologne. Die welriekendheid was niet uit te staan in Samo-jedie.

Hij handelt tegen de zeden, sprak nu de wijsgeer van den dag. Hij is onzedig. Kom, we zullen voortgaan hem de robben af te nemen die hij vangt, en bovendien slaan. Dit geschiedde. Maar wijl men in Samojedie geen laster had, geen kopijrecht, geen verdachtmaking, geen domme orthodoxie, noch vals liberalisme, noch bedorven politiek, noch bedervende ministers, noch verrotte tweede kamer, sloeg men de patiënt met de afgekloven beenderen van de robben, die hij zelf gevangen had."

Vervolgens merkte hij op:

Het is dus zo: de mens is eigenlijk een kudde-dier. En aan die kudde worden alle mogelijke normen voorgeschreven, en deze Samojeed was iemand die zich aan die normen niet wenste te houden. In de kudde is dat het zwaarte schaap. En die staat er dan eigenlijk verdere helemaal buiten. En dit is iets wat in het Humanistisch Verbond eigenlijk niet mogelijk mag zijn.

"Ik zelf heb veel moeite gehad om over mijn bezwaren tegen de beginsel-verklaring heen te stappen en ik heb er eigenlijk nog geen vrede mee, omdat ik zou moeten zeggen: nou ik kan geen lid wezen van dat Verbond, wanneer ik me werkelijk aan die beginselverklaring zou moeten houden. Terwijl ik er toch van overtuigd ben humanist te zijn.

Die beginselverklaring heeft mij dus altijd in de weg gestaan om lid te worden van het Verbond en ik ben er van overtuigd dat dit ook voor heel veel jongeren het geval is. Heel veel jongeren zullen zich niet tot het Verbond aangesproken voelen, juist omdat het HV een beginsel-verklaring heeft."

Vraag: Denkt u dat de jongeren meer daar naar kijken, dan naar de praktijk, naar wat men doet, wat de activiteiten zijn?

"Wanneer het Humanistisch Verbond inderdaad de obstakels, die de jongeren in de weg worden gelegd, van: dit is goed en dat is kwaad, wat meer opzij zet, dan zullen de jongeren daarmee geholpen zijn en ook wel meer in het Verbond zien dan nu het geval is."

"Ja, ik vindt dat het Verbond helemaal geen beginselverklaring hoort te hebben. Het hebben van beginselen is helemaal geen verdienste. Het Humanistisch Verbond kan veel beter zonder. Want elk beginsel moet op den duur toch prijsgegeven worden. Het kan alleen maar in een bepaalde situatie en in een bepaalde tijd van belang zijn, maar ook nog niet eens voor iedereen."

Vraag: Maar dat wil toch nog niet zeggen dat het hebben van een beginsel-verklaring schadelijk zou zijn?

"De fout van de meeste mensen, die er beginselen op na houden, is dat ze die beginselen aan anderen willen opleggen. Dat vind ik eigenlijk wel de belangrijkste fout die er met beginselen te maken is."

Vraag: Wat ziet u als de taak van het HV, wat zou het HV zich voor uw gevoel ten doel moeten stellen?

"In ieder geval moet het HV er voor zorgen dat degene die meer vrijheid van denken nodig heeft, de gelegenheid daartoe krijgt. En dat ook alle vooroordelen worden weggenomen waardoor de mensen het elkaar op het ogenblik nog veel te veel lastig maken. Door anderen voor te schrijven hoe ze moeten handelen."

Vraag: En welke activiteiten van het Verbond ziet u in dat licht als de meest geëigende? Het pomen alleen van deze stelling of bijvoorbeeld activiteiten als het vormingswerk?

"Ja, het vormingswerk vind ik inderdaad het belangrijkste. Maar het humanistisch vormings-onderwijs, waarover men het in de laatste tijd binnen het Humanistisch Verbond nogal druk heeft, heeft niet tot taak om aan te tonen, dat het "Humanisme" de juiste levensovertuiging is, maar moet jongelui de gelegenheid bieden hun eigen overtuiging te vormen, te leren geestelijk op eigen benen te staan.

Vraag: Als u die doelstelling van dit vormings-onderwijs zo formuleert, is dat in feite niet ook een beginselverklaring?

"Nee. Een doelstelling is altijd heel iets anders dan een beginselverklaring. Een beginselverklaring, dat zijn de principes waar je van uitgaat, terwijl het doel hetgeen is waar je naar toe werkt. En de weg die je volgt kan heel ver-

Agressie bij de mens

door Anthony Storr

Het gezonde verstand dat aan het hele boek ten grondslag ligt maakt het begrijpelijk voor iedereen; de grondige kennis en de gedisciplineerde wetenschappelijke instelling van de auteur maken het tot een openbaring voor de man van de wetenschap, vooral voor de biologisch ingestelde onderzoeker die tot op heden nogal sceptisch stond tegenover de psycho-analytische theorie.

De auteur schrijft over agressie als instinktieve impuls, als faktor in het leven van kind en volwassene, in hun seksuele relaties. Hij toont aan hoe vijandigheid kan ontstaan, hoe agressie zich uit bij een opgewonden kind, een jaloerse echtgenoot, een politicus of een psychopaat. Agressie kan op vernietiging uitlopen. De auteur besluit zijn helder en humaan boek dan ook met een pleidooi voor begrip en beheersing.

136 blz.

f 9,25

Verkrijgbaar door storting of overschrijving van f 9,25 op postrekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht.

schillend zijn, maar het doel is hetgeen waar het hier om gaat. En het uitgangspunt bepaalt de mens zelf met al de eigenschappen die hij nu eenmaal heeft."

Vraag: *U zei dus dat het Verbond zich vooral ten doel zou moeten stellen, om de optimale vrijheid van de mensen te garanderen en naar vergroting daarvan te streven. Denkt u daarbij aan speciale aspecten van die vrijheid?*

„Ja, vooral aan de studentenbeweging. Door de traditie heeft het Hoger Onderwijs zich ontwikkeld in een richting waardoor er geen voldoende vrijheid was voor de jongeren om hun eigen studierichting te kiezen. En dat ze zich daartegen verzetten is heel begrijpelijk.

Vraag: *Ook geen voldoende vrijheid om de inhoud van de studie te bepalen, bedoelt u?*

„Ja, zeker. Juist het bepalen van die inhoud. Want voor hen is het een middel om hun eigen doel te bereiken en al is een hoogleraar nog zo knap, hij kan nooit weten waar die studenten heen willen. Dat is tenslotte ook iets wat in de toekomst ligt. Als studenten nooit verder kwamen dan de hoogleraar die ze hebben gehad, dan kwam de wetenschap ook nooit vooruit."

Vraag: *En kan ik dan in het algemeen stellen dat u in de traditie de voornaamste vijand ziet van de vrije ontplooiing van mensen?*

„Nou ja, er zijn natuurlijk tradities die tamelijk onveilig zijn. Of de koningin nou op Prinsjesdag in een gouden koets naar de Staten Generaal rijdt om die te openen, daar zal niemand hinder van hebben. Maar er zijn ook tradities, die inderdaad de vrije ontplooiing in de weg staan en die moeten natuurlijk zo gauw mogelijk worden opgeruimd."

Commentaar: Dit was de mening van de heer Faddegon, lid van het Humanistisch Verbond, over de doelstelling van het Verbond en over de beginselverklaring, die op de helling staat. Zijn brief verscheen in nummer 3 van Mens en Wereld, veertiendaags orgaan van het Verbond. Op aanvraag wordt u dit nummer gratis toegezonden.

BEGINSELVERKLARING: SUGGESTIES WELKOM

Op grond van een door het 18e kongres aangenomen voorstel van de gemeenschap Amersfoort, werd onlangs door het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond een commissie geïnstalleerd, die tot taak heeft een nieuwe, eigentijdse en duidelijke formulering te ontwerpen van de beginselen en doelstellingen.

Teneinde zo veel mogelijk belangstellenden bij het werk van de commissie te betrekken, worden bij deze de gemeenschappen van het Verbond uitgenodigd tot het doen van voorstellen en suggesties dienaangaande. De commissie stelt het op hoge prijs uit ruime kring bijdragen te ontvangen.

Korrespondentie te richten aan de sekretaris van de commissie, postbus 114, Utrecht.

WERKENDE JONGEREN

In de uitzendingen over de werkende jongeren en hun problemen en akties kwam het onderwijs-probleem met veel nadruk naar voren als het kernpunt van de hele zaak.

Het onderwijsprobleem is, in dit verband dan, het feit dat ons bestaande schoolsysteem milieuverschillen en milieu-achterstanden bevestigt en versterkt, in plaats van ze weg te werken.

Deze stelling blijkt bij veel briefschrijvers nogal wat vragen op te roepen. We willen er nu niet uitgebreid op in gaan. Wel willen wij u wijzen op een aantal nummers van tijdschriften die aan dit onderwerp gewijd zijn. Dat zijn dan in willekeurige volgorde:

het november- en decembernummer van *Pedagogische Studiën* waaraan o.a. Dr. Grandia heeft meegewerkt;

een speciaal onderwijsnummer van *Te Elfder Ure*

en het novembernummer van *Interlinks*.

In deze drie tijdschriften vindt u reacties van onderwijsdeskundigen op de discussie-nota van minister Veringa over de zgn. externe demokratisering van het onderwijs.

Ongetwijfeld zullen we later op allerlei onderwijskwesties terugkomen. We ontvingen bijvoorbeeld reeds brieven met voorstellen om akties te gaan voeren voor kleinere klassen. Het onderwijs is nu typisch een zaak waar iedereen mee te maken heeft en het zou dan ook plezierig zijn wanneer we van luisteraars suggesties voor onderwerpen zouden krijgen, al dan niet in verband met eigen activiteiten en ervaringen.

Brieven te richten aan:

„De Humanistische Pers”
Postbus 114
Utrecht.

GOEDKOOP naar de Verenigde Staten

U zult zich wellicht herinneren dat in enkele voorgaande nummers van Woord van de Week aandacht besteed werd aan het vijfde wereldcongres van de IHEU, de International Humanist and Ethical Union, waarbij ook het Humanistisch Verbond aangesloten is.

Dit congres zal gehouden worden in Boston, Mass., aan de oostkust van de Verenigde Staten. Misschien hebt u indertijd met de gedachte gespeeld ook mee te gaan, maar hebt u er van afgezien, omdat u geen zin had het congres mee te maken.

Indien u er wel voor voelt voor ± f 650,— naar Boston of New York te vliegen — en terug natuurlijk — en drie weken lang Amerika te ontdekken op eigen houtje of bij vrienden en familieleden te logeren, neemt u dan direct contact op met het secretariaat van de IHEU, postbus 114, Utrecht. Mocht u nog geen vakantieplannen hebben voor de eerste drie weken van augustus en zin hebben om mee te gaan, stuur dan even een briefkaartje met daarop uw naam, adres en het aantal personen, zodat wij kunnen nagaan of uw wens vervuld kan worden.

Informatie

De achterliggende gedachte van de regering met betrekking tot de bejaardenhuisvesting is eigenlijk deze dat men zegt: door het ontbreken van andere voorzieningen in de samenleving wordt er te veel en te vlug gebruik gemaakt van de mogelijkheid om opgenomen te worden in een bejaardentehuis en met name in een verzorgingshuis. Om een voorbeeld te noemen: iemand die geen trappen meer kan lopen en op de 3e verdieping woont, die zal geholpen zijn als hij — geen verdere hulp nodig hebbende — een aangepaste bejaardenwoning kan betrekken — maar omdat die er veelal niet zijn geeft men zich dan maar op voor een bejaardentehuis.

Er moet dus aandacht gegeven worden in het gehele bejaardenbeleid aan het tot stand komen van andere voorzieningen dan alleen op het gebied van de bejaardenhuisvesting.

Op zichzelf is dit in theorie een juiste stelling, maar voor de praktijk komen er andere vragen aan de orde nl.: de voorzieningen waarop bedoeld wordt, zijn die er in voldoende mate? Het antwoord moet dan neen luiden.

Een tweede vraag is: zullen ze er op korte termijn komen? Ook daarop moet het antwoord „neen” luiden.

Een andere vraag is: zijn er voldoende gegevens voorhanden op grond waarvan een beleid voor het tot stand komen van de juiste voorzieningen kan worden gevoerd? Het antwoord moet ook hierop luiden „neen”.

En een vierde vraag is: is er een structuur aanwezig waardoor op grond van beschikbare gegevens een beleid gevoerd kan worden, dat tegemoet komt aan de werkelijk bestaande behoeften en ook hier moet gezegd worden, die structuur is er niet. Maar zelfs als we er van uit zouden gaan, dat er op korte termijn voldoende voorzieningen zouden kunnen worden getroffen: Is er dan een gecoördineerd beleid mogelijk waardoor een optimale hulpverlening aan bejaarden gerealiseerd kan worden? Dat is sterk afhankelijk van een aantal zaken. Ten eerste van de vraag of particuliere instellingen die zich op het terrein van het bejaardenwerk bewegen bereid zijn aan de realisering van de beleidsdoelstellingen mee te werken en ten behoeve daarvan tot nauwere samenwerking te komen.

Verder is het de vraag of de verschillende overheidsinstanties bereid zijn tot medewerking en tot samenwerking.

De vraag is ook: is er of komt er voldoende geld en mankracht beschikbaar en last but not least: hoe denken de bejaarden zelf over dit alles.

Vragen, vragen en nog eens vragen. Vragen, die niet verdwijnen als men verneemt, wat de regering wil.

Dat is, ten eerste de bouw van 12.000 bejaardenwoningen per jaar voor de komende 5 jaar.

Ten tweede een uitbreiding van het aantal gezinshelpsters voor bejaarden met 9.000 per jaar gedurende 5 jaar.

Ten derde uitbreiding van het aantal dienstencentra en projecten voor gecoördineerd bejaardenwerk.

Ten vierde uitbreiding van het aantal ziekenverzorgsters in de wijk, dus voor de wijkverpleging, met plm. 240 per jaar, ook al weer gedurende 5 jaar.

En ten vijfde: wijziging van de wet op de bejaardenoorden en die wijziging die zal dan voornamelijk inhouden de invoering van een verplichte procedure bij de opnemings in een bejaardenoord via een advies van een plaatselijke of regionale commissie, ten tweede: de opdracht aan de provinciale overheid tot het maken van een plan voor de ontwikkeling van bejaardenoorden in de betreffende provincie. Ten derde: de oprichting van bejaardenoorden wordt afhankelijk gesteld van de toestemming van gedeputeerde staten en geen toestemming zal door gedeputeerde staten worden verleend wanneer de oprichting niet past in het eerdergenoemde plan. Bovendien komt er dan nog invoering van een preventief prijzentoezicht.

Op zichzelf zijn deze beleidsdoeleinden allemaal niet zo gek. Maar gesteld, dat het lukt dat we het aantal bejaardenhelpsters uitbreiden met 9000 per jaar, iets wat ik in hoge mate betwijfel, vindt die uitbreiding dan plaats op die plaatsen waar het nodig is b.v. in de plaatsen waar we ook een deel van de 12.000 bejaardenwoningen gaan bouwen? En komen daar dan ook die dienstencentra en al die andere voorzieningen zoals wijkverpleging en warme-maaltijd-voorzieningen? Dat is geenszins zeker, dat is zelfs in hoge mate ONZEKER. En wel omdat er niet één orgaan is, dat over de bevoegdheden beschikt coördinerend op te treden; dat orgaan is er landelijk niet, dat is er provinciaal niet en dat is er regionaal en plaatselijk niet. Zeker, er zijn natuurlijk plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk allerlei organen, die wel aangeduid worden als coördinatie-organen, maar die dat in werkelijkheid helemaal niet zijn, omdat ze ten enenmale de bevoegdheden missen, die voor coördinerende arbeid onontbeerlijk zijn, op zijn best zijn het overleg- en adviesorganen en daarmee zijn ze — wat hun coördinerend vermogen betreft — getekend.

T. van Grootheest op een conferentie van de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden.